

Revidert skjøtelsesplan for slåttemark på
Finnsvikøya, Halden kommune, Viken,
Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype

Tittel : Revidert skjøtselsplan for slåttemark på Finnsvikøya, Halden kommune, Viken. Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype

Dato : 24.05.2022

Forfatter : Kristine Ekelund, Ekelund Consult

Utgiver : Statsforvalteren i Oslo og Viken, klima- og miljøvernavdelingen

Rapportnummer : 6/2022

ISBN : 978-82-93931-28-7

Emneord : Finnsvikøya, slåttemark, utvalgt naturtype, slåttemark på Østlandet

Antall sider : 22 + 4 vedlegg

Ansv. sign : Liv Ingrid Kravdal

Forside- og baksidebilder : Finnsvikøya, foto: Kristine Ekelund

Sammendrag : Slåttemark er en trua naturtype og har status kritisk trua, CR, på norsk rødliste for naturtyper. I 2009 utforma Miljødirektoratet en egen handlingsplan for naturtypen, og i 2011 fikk den status som Utvalgt naturtype (UN). Naturtypen har gjennom det en viss beskyttelse i naturmangfoldloven. I 2021 fikk Kristine Ekelund i oppdrag av Statsforvalteren i Oslo og Viken å revidere skjøtselsplanen for slåttemark på Finnsvikøya i Halden kommune. Lokaliteten ble første gang registrert i Miljødirektoratets Naturbase i 2002 etter DN Håndbok 13 med verdi B. Første skjøtselsplan ble utarbeidet i 2013. Revideringsprosessen har bestått i å befare lokaliteten sammen med grunneier, oppdatere avgrensinger og behov for justeringer i tiltak. Skjøtselsplanen er utarbeidet i samarbeid med grunneier.

Forord

Utarbeidelse av skjøtselsplanen for Finnsvikøya i Halden kommune er utført på oppdrag fra Statsforvalteren i Oslo og Viken. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype slåttemark. Den baserer seg på feltbefaring og samtaler med grunneieren.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler og følger malen utarbeidet av Miljødirektoratet. Første del gir en kort beskrivelse av slåttemark på Østlandet, og er utarbeidet av NIBIO/Miljødirektoratet. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskriver konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokaliteten.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Til skjøtselsplanen følger NIBIO-rapporten «Slåttemark- veileder for restaurering og skjøtsel» utarbeidet på oppdrag for Miljødirektoratet, samt «Bondens kulturmarksflora for Østlandet», NIBIO.

Takk til grunneier Anders Thovsen for nyttig informasjon og innspill underveis. Statsforvalteren i Oslo og Viken ved Liv Ingrid Kravdal takkes for et interessant oppdrag og godt samarbeid om oppdraget.

Vollen, 11. mars 2022

Kristine Ekelund

Innhold

Forord	2
1 Slåttemark på Østlandet.....	4
2 Skjøtselsplan for Finnsvikøya.....	6
2.1 Innledning.....	6
2.2 Hensyn og prioriteringer	8
2.3 Tradisjonell og nåværende drift	8
2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen	9
2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer	10
2.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen	11
2.7 Mål for verdifull slåttemark	11
2.8 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode).....	12
2.9 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)	13
2.9.1 Slått	13
2.9.2 Beiting	14
2.9.3 Andre aktuelle skjøtselstiltak	14
2.10 Oppfølging av skjøtselsplanen.....	14
2.11 Bilder fra lokaliteten	15
Kilder.....	21
Vedlegg	22
Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase.....	22
Artsliste	24
Tiltakslogg, grunneiers notater	26
Overvåkning, log.....	27

1 Slåttemark på Østlandet

Tradisjonelle slåttemarker er naturenger i inn- og utmark med ville plantearter, som har blitt slått for å skaffe vinterfôr til husdyra. Slåttemarkene ble gjerne slått seint i sesongen, etter at de fleste plantene hadde blomstra og satt frø. De er ofte overflatelydda for stein, men har i mindre grad vært oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og er ikke- eller i liten grad gjødsla. Slåttemarkene har tradisjonelt vært høstbeita og kanskje også vårbeita. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer imidlertid fra sted til sted.

Slåttemarkene er ofte urterike (blomsterrike), og omtales gjerne som «blomsterenger». De huser også ofte et stort mangfold av insekter.

Artssammensetningen i slåttemarkene kan variere mye på grunn av forskjeller i jordsmonn, høyde over havet m.v. Etter fuktighetsforholdene skilles det mellom tørreng, friskeng og fukteng.

I tørr-friskengene på Østlandet vokser vanlige arter som grasene gulaks og engkvein, samt bleikstarr, ryllik, blåklokke, tepperot, øyentrøst, gjeldkarve, smalkjempe, tiriltunge, hårsveve, småengkall, prestekrage, engtjæreblom, engnellik, storblåfjær, hvitmaure, rødkløver, engknoppurt og rødknapp, men også sjeldnere arter som den trua arten solblom.

To enger i Flesberg. Over: Tørreng med engtjæreblom, prestekrage, gulaks, tiriltunge, stemorsblom. Bildet t.h. viser kattefot som ofte vokser tørt og på grunnlendt mark. Under: rikere og friskere eng med brudespore, hjertegras (bilde t.h.), harerug, blåfjær, småengkall, rødkløver, gulaks, fuglevikke, tepperot m.m. Alle foto Ellen Svalheim.

Hvis jordsmonnet har litt kalkinnhold kan man også finne gulmaure, vill-løk, flekkgrisøre, vill-lin, flekkmure, rundskolm, fagerknoppurt, dunkjempe, smalfrøstjerne, marianøklebånd, orkideer som brudespore og hvitkurle, grasarter som dunhavre og hjertegras samt den lille bregnen marinøkkel. Også den sørlige orkideen søstermarihånd kan inngå i slike enger. I seterområdene tilkommer fjellarter som fjelltimotei, setermjelt, blåmjelt, fjellbakkestjerne, fjellfiol og fjellnøkleblom.

Stølsvoll i Valdres med prestekrage, blåklokke, småengkall, fjellgulaks og ulike marinøkler. I seterområdene vokser gjerne engarter fra lavlandet sammen med fjellplanter som fjelltimotei (t.h.). Begge foto Ellen Svalheim.

I frisk slåttemark (dvs. litt fuktigere eng) vokser relativt høyvokste arter som skogstorkenebb, hvitblattistel, rød jonsokblom, enghumbleblom, og ballblom, men også lavere arter som gulaks, ryllik og harerug vokser der. Litt kalkkrevende arter som skogmarihånd og stortveblad kan forekomme, og i fjellet kommer arter som svartopp til. Fuktenger domineres gjerne av gras- og starrarter samt vanlige arter som enghumbleblom og myrfiol. Hanekam kan også være et karakteristisk innslag. Hvis fuktenga er kalkpåvirket kan man finne mer krevende arter som stortveblad.

Frisk- fuktig eng i Kongsberg kommune med bl.a. ballblom, skogstorkenebb, enghumbleblom, engsyre. T.h.: I fuktige enger på Østlandet vokser gjerne hanekam. Foto Ellen Svalheim.

Mange gamle slåttemarker brukes i dag til beite eller er grodd igjen. «Tradisjonelle» slåttemarker har derfor blitt svært sjeldne og det er spesielt viktig at gjenværende slåttemarker holdes i hevd. Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i veiledningsheftet, og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtelsesplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene finnes i Bondens kulturmarksflora for Østlandet (Bele, Svalheim & Norderhaug 2011). Mye av denne teksten om slåttemark på Østlandet er hentet fra den.

2 Skjøtselsplan for Finnsvikøya

GRUNNEIER:		ANSVAR SKJØTSEL:	LOKALITETSVERDI I NATURBASE ¹ :
Anders E. Thovsen		Anders E. Thovsen	B (BN00069567)
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 20.11.2013		DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 17.08.2012 og 5.07.2013	
DATO REVIDERING: 15.03.2022		DATO BEFARING (REVIDERING): 13.07.2021	
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM):			
Befaring sammen med grunneier 13.07.2021. E-poster april 2022.			
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV: Kristine Ekelund			FIRMA:
REVIDERT UTGAVE UTFORMET AV: Kristine Ekelund			Ekelund Consult
UTM SONE LOKALITET(ER):	NORD:	ØST:	GNR./BNR.:
32 N	6536108	652459	231/1
NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET:		DEL AV VERNEOMRÅDE:	DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP:
Skjøtselsplanareal: 27,5 daa Naturbaseareal: 36 daa.		nei	nei
AREAL (ETTER EVENTUELT RESTAURERING):		HVILKET VERN:	

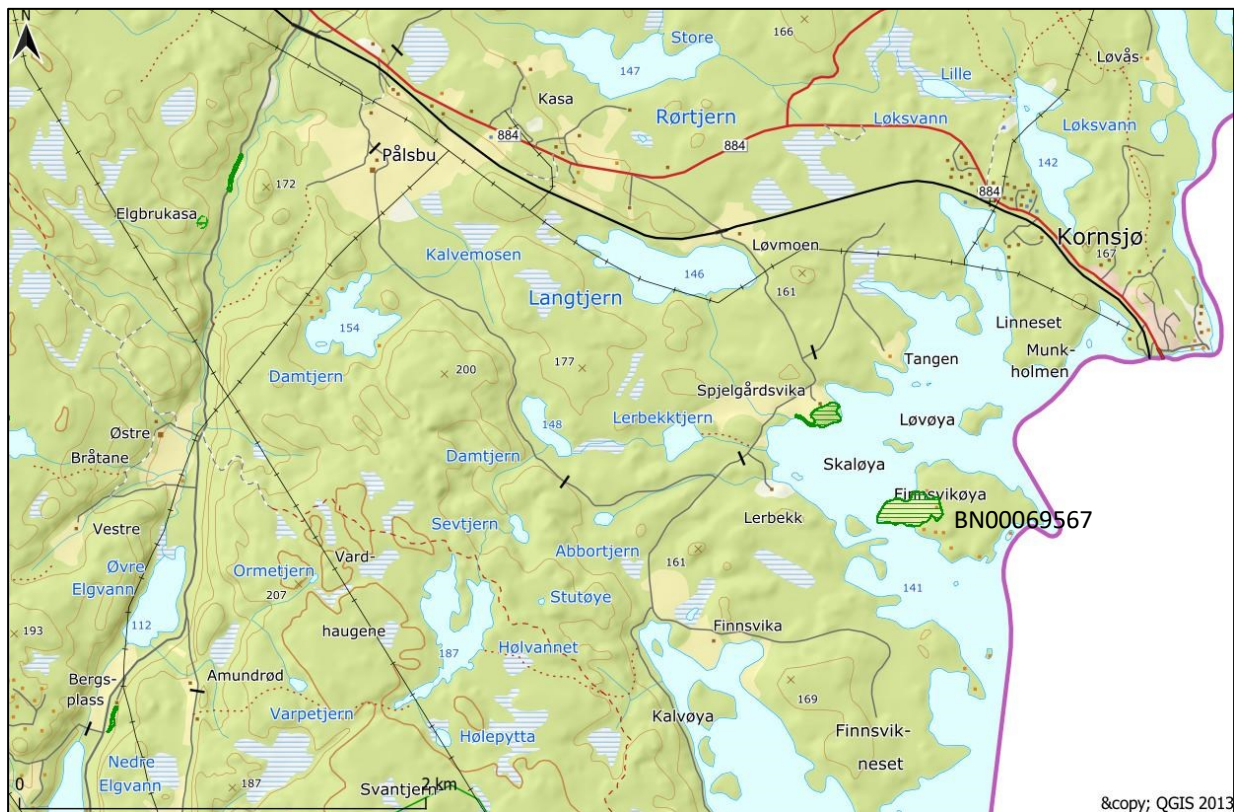
2.1 Innledning

Finnsvikøya ligger i Nordre Kornsjø sør i Halden kommune tett inn til svenskegrensa (figur 1). Den aktuelle slåttemarka ligger så og si flatt i terrenget på vestsiden av øya og grenser til en halvåpen tresatt kant ned mot vannet i nord, sør og vest. I øst grenser lokaliteten til en barblandingsskog og til tunet med plen/hage og tidligere åker. Berggrunnen i området består av aluminiumsilikatgneis, glimmergneis, migmatitt og kalksilikatbergart (N250, www.ngu.no). Det er normalt til lett forvitrende bergarter. Finnsvikøya ligger 145 moh. og hører til boreonemoral vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (Bn - O2, Moen 1998).

Enga i nordøst og i kantene rundt tunet og hovedflaten er den mest intakte delen som har innslag av naturengarter typisk for semi-naturlig eng. Resten av flaten var tidligere kornåker som ble drevet fram til 1973, men deler av dette arealet har blitt magrere etter lang tids sein slått. Hele arealet er slått av og til siden 1990 og seint i sesongen årlig siden 2012. Griseblad som er rødlista som nært trua (NT), står langs kanten i sør og i vest.

Lokaliteten på Finnsvikøya ble registrert som naturtypen slåttemark i forbindelse med kommunens førstegangskartlegging med verdi B (2002). I 2013 ble det utarbeidet en skjøtselsplan for enga som ble delt inn i soner for prioritering for sein slått. Etter revideringen anbefales det å fortsette årlig sein slått på hele arealet, med prioritet i de mest urterike kantarealene (figur 2).

¹ Verdisettingen er definert etter DN Håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007), og faktaark for slåttemark, utformet av Ellen Svalheim (Svalheim 2014).

Figur 1. Fimsvikøya ligger i Nordre Kornsjø sørøst i Halden kommune. Lokaliteten som er registrert i Naturbase er markert i grønt (BN00069567). Kart bearbeidet i QGIS. © Kartverket, Topografisk kart.

Figur 2. Naturbaselokalitet (BN00069567) avgrensa i 2002 er markert i grønn skravur (36 daa), der den største flaten er oppdyrka eng. Hele arealet anbefales en årlig sein slått, med prioritert skjøtsel i området markert i gult (7,5 daa). Fimsvikøya (G/bnr. 232/1). Kart bearbeidet i QGIS. © Kartverket, Norge i bilder 2019.

2.2 Hensyn og prioriteringer

Arbeidskapasitet og utstyr

Det er grunneier Anders Thovsen som står for arbeidet med slåtten med noe hjelp fra familie. Det blir brukt lett traktor med slåmaskin, høyet blir samla med høysvans og henger. I kanter der en ikke kommer til blir det brukt ryddesag og raka sammen med rive. Arbeidet med slåtten tar en drøy uke og er overkommelig slik situasjonen er per i dag. Til rydding av busker og trær brukes ryddesag, motorsag, håndsag og evt. øks. Slikt arbeid gjøres stort sett på høsten.

Figur 3. Slåmaskin med knivblad ble kjøpt inn fra Sverige i 2013. Foto 5.7.2013.

Prioriteringer og hensyn

I denne planen er arealet med størst mangfold, nordøst og i kantene rundt enga, prioritert for årlig slått (sone A og B, figur 5). Det anbefales å slå grasets seint rundt huset og låven (som nå er innlemmet i sone A). Den næringsrike enga (sone C) bør også slås seint årlig, siden hele arealet bør ses på som en helhet og den med tiden vil få større innslag av engarter knytta til semi-naturlig eng. Dersom en har anledning til å utsette slåtten på en liten del av arealet i sone A/B, kan en gjerne sette igjen en stripe som slås seinere i sesongen, mot slutten av august. Da vil en sikre blomstring og pollenressurser for insekter til seint i sesongen. Avling som slås i slutten av august har stort sett modne frø og trenger ikke å bakketørke før det samles sammen og fjernes.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

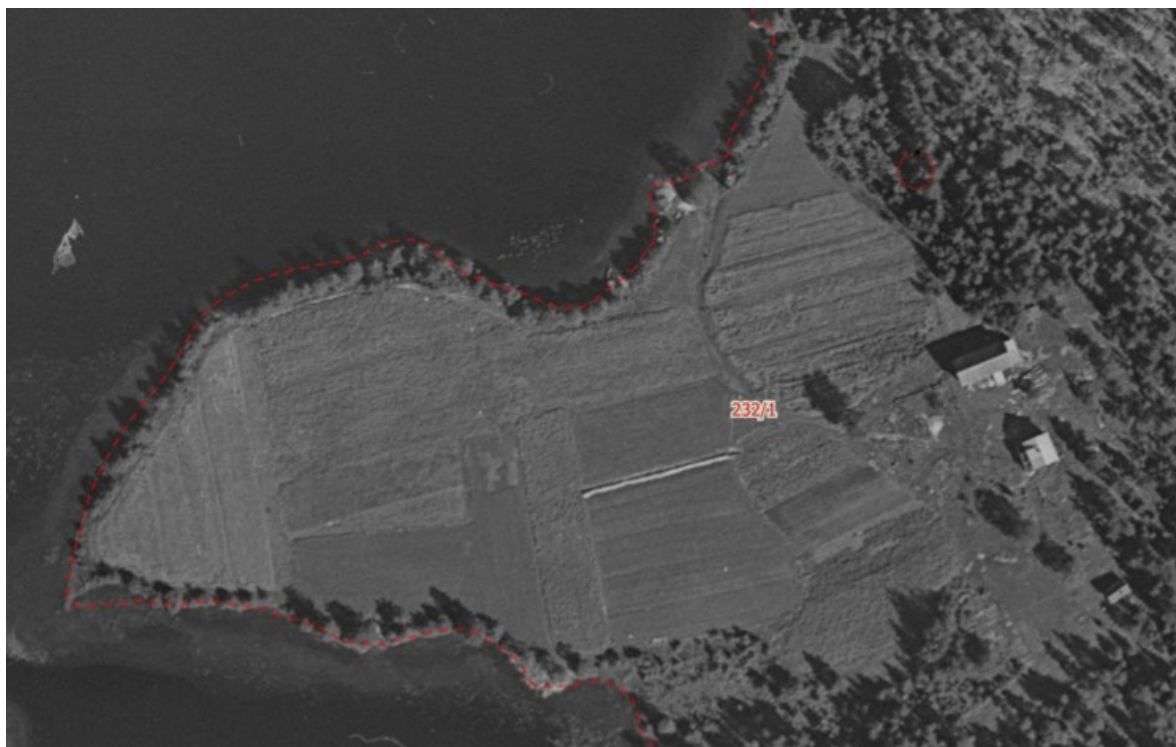
Tidligere bruk

Det er uvisst når den første bosettingen etablerte seg på Finnsvikøya. Dagens eier overtok bruket etter sine foreldre i 2005, som kjøpte stedet i 1944. Det var full drift med 4 kuer, gris og en hest fram til 1957 da familien flyttet fra øya. På innmarka var det åker og slåtteenger som ble hesjet (figur 4). Etter fraflyttingen ble det dyrket korn på innmarka og deler av øya ble beita av sau. Korndyrkingen tok slutt i 1973. Etter det har ikke engene blitt tilført gjødsel. På 1980-tallet ble innmarka beita med storfe og noe sau i noen år. Den nordøstre kanten (nord i sone B) har aldri blitt dyrket og trolig fått lite eller ingen gjødsel. Etter at beite tok slutt, har engene blitt holdt åpne ved jevnlig rydding og slått år om annet. Graset har fått tørke på bakken, kjørt bort for kompostering eller lagt i hauger og brent.

Dagens bruk

Fra rundt 1990 og fram til 2012 ble engene slått fra tid til annen. Slåttetidspunktet varierte i denne tidsperioden. Fra 2012 har det blitt slått i slutten av juli/begynnelsen av august med lett traktor med knivslåmaskin (figur 3). Graset får ligge og tørke noen dager før det samles sammen med traktor med høysvans og henger. Høyet blir dumpa i sør nedenfor enga mot vannet. Det går over med ryddesag med sagblad i kantene der en ikke kommer til med slåmaskin. Graset får også her tørke et par dager før det rakes sammen og dumpes i sør utenfor lokaliteten. I kantene rundt hele enga tas det jevnlig oppslag av løvoppslag som regel etter slåtten.

Av restaureringstiltak har det blitt felt en del store trær rundt kantene av enga først og fremst gran og bjørk. Kanten framstår som halvåpen. Grøfta i nordøst er satt i stand, og har god drenering og holdes jevnlig ved like.

Figur 4. Flyfoto av Finnsvikøya i 1960. Den gang ble store deler av enga brukt til åker. Lengst i nordøst ser det ut til at enga ikke har vært jordbearbeidet. Kilde: kilden.nibio.no. © Norge i bilder.

2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

Skjøtselen ved Finnsvikøya er i stor grad fulgt som planlagt siden 2012. Arealet i den første skjøtselsplanen var delt opp i 4 soner med prioritet for slått i nordøst og langs kanter (sone A og B), deretter i resten av enga (sone C, se figur 6). Hele arealet er slått årlig i slutten av juli/begynnelsen av august. Målene fra skjøtselsplanen er i stor grad nådd.

- Artsinnholdet er i hovedsak opprettholdt, hele enga har blitt magrere, naturengarter typisk for semi-naturlig eng har økt i omfang og spredt seg fra kanter og de kraftige grasene har minka.
- Den tresatte kanten holdes halvåpen og slås der en kommer til.
- Hele arealet er uten busker og trær og gjengroingsarter har minka (bringebær, knappsviv, viere, mjøddurt, geitrams). Vassrørkvein står omtrent som før i to felt.
- Bestanden med griseblad er opprettholdt, muligens kan den være noe svekka/reduert og ikke økt.

Tilstanden i enga har blitt bedre kun ved å slå seint og uten spesielle tiltak mot gjengroingsarter. Da sein slått startet opp i 2012 var den vestre delen av enga prega av tette parti med bringebær, en god del løvoppslag og osperenninger (sone C). Best effekt så langt er i den nordvestre kanten hvor det er nokså skrint, her er det nå lite renninger og det er godt innslag av naturengarter som prestekrage, engknoppurt, blåklokke, smalkjempe, tiriltunge, engfrytle, blåknapp, gulaks, tepperot og legeveronika (figur 15 og 16).

Erfaringa er at dersom en skal fjerne flere osper bør den ringbarkes for å hindre renninger ut i enga. Det kan bli aktuelt spesielt i nordøstre kant. Her er det fortsatt mye osperenninger.

Det var også et nokså tett parti med vassrørkvein i skråningen i øst og langs kanten i nord. Graset står fortsatt tett i disse delene, men er redusert. Siden den ikke øker er det ikke nødvendig med ekstra tiltak, evt. kan den slås en gang ekstra tidlig i sesongen før blomstring.

2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

Enga på Finnsvikøya er prega av tidligere åker og gjødsling på det meste av arealet, mens det er en magrere kant med slåttemarkspreg rundt deler av enga. Etter NiN 2 kan arealet i nordøst og deler av kantarealene karakteriseres som semi-naturlig eng, og kartleggingsenheten “Intermediær eng med klart hevdpreg” (T32-C-4). Resten av arealet hører til kartleggingsenheten “Oppdyrket varig eng med lite intensivt hevdpreg” (T45-C-1). Deler av dette arealet har med tiden fått innslag av naturengarter typisk for semi-naturlig eng og er i overgang mot “Eng-liknende oppdyrket mark” (T41-C1).

Sone A og B

I kantsonen og skråningen i nordøst er det lite påvirket av tidligere gjødsling (sone A og nord i sone B, figur 6). Her er det derfor tyngdepunktarter for semi-naturlig eng. Omtrent de samme artene som ble funnet i 2013 ble også funnet i 2021: blåklokke, engknoppurt, griseblad, gulaks, hanekam, hårsveve, jonsokkoll, aurikkelsveve, knegras, markfrytle, prestekrage, smalkjempe og sumpmaure. Harerug og knegras ble funnet i øst i 2013, men ikke i 2021. Tidligere er fagerknoppurt funnet i nordre kant, men den er ikke registrert etter 2009. I tillegg finnes blåknapp, tiriltunge, tepperot, knollerteknapp, bakkefrytle og legeveronika som er såkalte skillearter som ikke tåler for mye gjødsling. Andre vanlige engarter er bl.a., engkvein, englodnegras, firkantperikum, grasstjerneblom, karve, ryllik, hvitbladtistel og tveskjeggveronika.

Gjengroingsarter har minka i hele enga inkl. sone A, men fortsatt er det en god del osperenninger i nordøst (figur 6). Tilstanden nordvest i enga har blitt bedre etter årlig slått. Semi-naturlige engarter har spredt seg, det er lite gjengroingsarter og kun noen osperenninger. Denne delen er derfor nå inkludert i sone A. Området på østsiden av tunet og bak låven er også tatt med i sone A. Her er det fin flora, det slås og holdes åpent her også, og det foreslås å fortsette med sein slått der en kommer til slik som i resten av sonen.

Griseblad er rødlista som nært trua (NT) og ble funnet i blomst i sørøst i 2013, men her ble den ikke funnet i 2021 (figur 6). I sør litt lenger vest ble den også funnet avblomstra med mange sterile blader i 2013. Her står den også i 2021, men ingen avblomstra stilker ble observert. I kanten her står det gamle trær av bjørk, lind og furu. Lengst i vest hvor den sto med minst hundre sterile blader i 2013 sto den også i 2021 med mange blader uten blomstring. Det kan se ut til at griseblad er noe redusert siden 2012, den sprer seg ikke og har lite blomstring. I områdene den er funnet vil det være viktig å fortsette å holde det lysåpent, rydde buskoppslag, rake godt og fjerne alt avfall etter slått.

Figur 5. Griseblad blomstrer som regel med en blomst per skudd forsommer/juni. T.v: avblomstra ved kant sørøst i enga (foto 5.7.2013, K. Ekelund) T.h: i blomst (foto 2002, Ola M. Wergeland Krog).

Sone C

I den næringsrike delen av enga er det meir innslag av kraftige planter som bl.a. engrapp, hundegras, engsvingel, timotei, mjødukt, engsyre og gulflatbelg. Men det har blitt mindre av disse artene og også mindre gjengroingsarter i denne delen slik som bringebær, viere og osperenninger. Foreløpig er det lite engarter typisk for semi-naturlig eng her (bl.a. hanekam, gulaks, prestekrage).

2.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen

OPPSUMMERENDE VURDERING	I HØY GRAD	IMIDDELS GRAD	I LITEN GRAD
Har skjøtselen vært tilfredsstillende for å oppnå målene, jf skjøtselsplanen som nå revideres?	X		
Bør skjøtselen endres for neste skjøtselsplanperiode (neste 5 år)?			X
Er det realistisk at lokaliteten holdes i hevd de neste 5 åra?	X		

Begrunnelse:

Målene i skjøtselsplanen er i stor grad nådd eller er på rett vei. Tilstanden i enga er fortsatt best i nordøst og langs kantene. På resten av arealet er tilstanden blitt bedre, spesielt i nordvest. I nordøst kan en ekstra tidlig slått av osperenninger bidra til å svekke oppslagene.

Griseblad ser ut til å minke, men den blomstrer tidlig og det kan være at tilstanden/status til bestanden ikke er helt riktig observert på befaringsstidspunktet i 2021. Det foreslås å fortsette rydding av buskoppslag og god raking ved oppsamling av gras i områdene den er funnet. Det foreslås også å registrere blomstringen til planten i de 3 delområdene framover (figur 6).

Grunneier har planer om og kan i stor grad fortsette skjøtselen som er gjennomført de siste 10 åra. Det foreslås å innlemme artsrikt område på østsiden av tunet for årlig eller jevnlig slått.

2.7 Mål for verdifull slåttemark

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E): Opprettholde årlig sein slått slik at en bevarer artsmangfoldet, forbedrer fordelingen av naturengarter/semi-naturlig engarter og helst øker mengden av dem. Mengden av gjengroingsarter skal minke.
EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER: <i>Sone A:</i> Delvis åpen tresatt kant dominert av urter og gras i feltsjiktet, og med få busker. Mengden osperenninger i nord skal minke. <i>Sone B:</i> Enga skal være åpen uten busker og trær. Mengden av løv-/osperenninger skal minke. <i>Sone C:</i> Enga skal være åpen uten busker og trær. Naturengarter/tyngdepunktarter for semi-naturlig eng skal øke og gjengroingsarter/kraftige gras og urter skal minke.
TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE: Opprettholde og helst øke levedyktige populasjoner av den rødlista arten griseblad (NT). Mengden av gjengroingsarter og problemarter skal ikke øke og helst minke (bringebær, mjødukt, geitrams, gran, bjørk, selje, ørevier, osp, knappsviv og vassrørkvein). Tyngdepunktarter for semi-naturlig eng skal opprettholdes og helst øke forekomster slik som blåklokke, engknoppurt, griseblad, gulaks, hanekam, hårsveve, jonsokkoll, aurikkelsveve, knegras, markfrytle, prestekrage, smalkjempe, sumpmaure og harerug.

Figur 6. Skjøtselssoner A og B er prioritert for årlig slått/rydding i kanter. For helheten og for at kulturmarksartene skal kunne spre seg anbefales det å slå hele arealet, inkl. sone C. Griseblad er markert med funn i delområde 1, 2 og 3 i 2013 og i 2021. Kart bearbeidet i QGIS. © Kartverket, Norge i bilder 2019.

2.8 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKJE)
<p>Sone A og B</p> <p>Det er oppslag av osperenninger i nordøst (figur 6). For å redusere dem enda mer og lette slåttan seinere, kan en gå over en ekstra gang med ryddesag tidlig i vekstsesongen og samle sammen avfallet utenfor lokaliteten.</p>	2022-25	0,6 daa	(for)sommer
<p>Sone A</p> <p>Sonen er en halvåpen kant. En del trær er tynna ut.</p> <ul style="list-style-type: none"> Dersom det hogges ut flere trær, bør en prioritere å ta ut gran og bjørk. Store gamle løvtrær bør spares. Trær bør felles på frossen mark. Prioriter gjerne rydding i områdene med griseblad. Dersom osp felles, bør den ringbarkes for å unngå flere osperenninger (gjelder også kanten rundt sone B). Skjær et min. 5 cm bredt felt og fjern all barken rundt hele stammen nedenfor nedre grein. Treet felles etter 3 somre. 		5,7 daa	Vinter Vår

<ul style="list-style-type: none"> • Mindre busker og kratt kan tas etter slått og utover høsten. • Alt virke og kvistavfall må samles og eventuelt dumpes utenfor lokaliteten eller brennes på faste bålplasser utenfor lokaliteten, f.eks. i kanten i nord nær båt plass. 			Sommer/høst
<p>Sone C Gjengroingsarter har minka kraftig. Dersom en ønsker å redusere vassrørkvein enda mer kan slike felt slås en ekstra gang før graset blomstrer, tidlig i juni, og fjerne avfall med en gang.</p>			Første halvdel av juni

2.9 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)

2.9.1 Slått

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
<p>Sone A og B bør slås i siste del av juli - første halvdel av august. For å unngå mye ettervekst kan en gjerne vente til august med å slå. Det brukes lett traktor med slåmaskin. I kantene brukes ryddesag og evt. ljà der en ikke kommer til.</p> <p>Dersom det av kapasitetshensyn er behov for at ikke hele arealet slås samtidig, bør en vente lengst med kantarealene hvor det er mest blomstring for insekter.</p> <p>Sone C bør også slås seint, men prioriteres etter sone A og B dersom en må ta hensyn til kapasitet.</p> <p>Dersom en ikke får slått hele sone C, kan en f.eks. rullere på hvilke areal som ikke slås fra år til år. Størst potensiale for at naturengarter kan øke og spre seg er i nordvestre kant og nordøstre kant</p>	Årlig	7,5 daa (5,7 + 1,8 daa) 20 daa	Uke 29-34
<p>Graset bør ligge og tørke på bakken 2-3 dager avhengig av været. Raking og vending av høyet i sone A og B vil være bra for at frøa får god kontakt med jorda.</p> <p>Høyet samles med traktor med høysvans og henger og rakes sammen der en ikke kommer til. Avlinga blir dumpa ut mot vannkanten ved noen faste plasser i sør.</p>	Årlig		

Generelt gjelder for skjøtselsslått (for forklaring se veiledningshefte):

- Slått bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!
- Graset bakketørkes 2-3 dager før det fjernes fra området.
- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjulsslåmaskin eller ljà, avhengig av bratthet. Kantklipper med senn kan og benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader.
- Unngå bruk av kunstgjødse, gylle eller store mengder bløt husdyrgjødse (se veileder).

2.9.2 Beiting

BEITETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Beiting er ikke aktuelt per i dag. Skulle det bli aktuelt en gang er det ok å høstbeite med lette storfe eller småfe.			

Generelt gjelder for beiting i slåttemark (for forklaring se veiledningshefte):

- Beiting er positivt for slåttemarka, og har vært tradisjon mange steder.
- Høstbeiting hindrer opphopning av daugras (som gir grønn gjødsling) og letter spiringen neste vår.
- Beiting gir tråkkspor som frøplanter kan spire i.
- Hvis arealet vårbeites, blir slåtten seinere (da blomstring/frøsetting kommer seinere i gang)
- Unngå tilleggsfôring inne på slåttemarka.
- Sett alltid dyrevelferden og fôrtilgangen i høysetet.
- Tunge storferaser bør ikke beite slåttemark (pga. tråkkskader).
- Slåttemark med rik vårblostring (f.eks. med tidligblomstrende orkideer og marinøkler) bør ikke beites.
- Beit gjerne nærliggende skog, hagemark eller naturbeiter i sammenheng med slåttemarka. Det vil gi utveksling av frø og gener mellom ulike arealer.
- Isådde, fulldyrka kulturenger bør ikke beites sammen med slåttemarka. Dette for å hindre spredning av uønska arter inn i slåttemarka.

2.9.3 Andre aktuelle skjøtselstiltak

TILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Kantsonen (sone A) trenger jevnlig vedlikeholdsrydding av buskoppslag. Det er viktig å rydde bort alt avfall og rake godt.	Årlig/ jevnlig	5,7 daa	Sommer/ høst
Det er behov for å holde grøfta i nordøst jevnlig ved like.	Jevnlig		
Det ville være fint å holde øye med om griseblad kommer i blomst de ulike stedene den står, 3 ulike delområder (figur 6). Blomstrer forsommer til ut juni. Noter gjerne i skjema i vedlegg bakers delområde tidspunkt og antall i blomst.	Årlig/jevnlig		Forsommer/ juni

2.10 Oppfølging av skjøtelsesplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERES ÅR: Planen bør revideres innen en 5-7 års periode.
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER: Nei
GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK SOM ER FINANSIERT DE SISTE 5 ÅRA: Har fått årlig støtte til slått av ca. 7,6 daa siden 2013.
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELPLANEN: Anders Thovsen (grunneier).

2.11 Bilder fra lokaliteten

Figur 7. Oversikt over eng på Finnsvikøya fra øst mot vest. Den mest næringsrike delen er på de store flatene, mens det er en magrere mark med en rikere flora som er lite preget av gjødsel i kantene rundt. Foto 5.7.2013 (UTM32N: Ø652545, N6535114)

Figur 8. Foto fra lengst øst i eng mot nord, sone B. Denne delen er preget av tidligere gjødsling i midtre del, men har en magrere kant med kulturmarksarter. Foto 13.7.2021.

Figur 9. I den sørlige kanten i sone A vokser griseblad spredt langs ca. 50 meter, flere avblomstra i 2013 (foto t.v). Det er viktig at kanten ryddes for busker og oppslag av trær og slås årlig/annenhvert år der en kommer til med ryddesag/ljå. De store gamle trærne bør spares. Foto mot vest, 5.7.2013. (UTM 32N: Ø652457, N6335056)

Figur 10. Samme fotostandpunkt som over den 13.7.2021. Griseblad står omtrent som før i kanten sør i sone A. Kun sterile blader ble observert, men det var sent i sesongen.

Figur 11. Langs kanten nordvest i sone A vokser griseblad sammen med bl.a. prestekrage, engknoppurt og hvitbladtistel. Det er viktig at det blir slått seint helt ut i kanten og at oppslag innimellom store trær holdes nede. Foto mot nord, 5.7.2013. (UTM 32N: Ø652349, N6535132).

Figur 12. Samme fotostandpunkt som over mot nord 13.7.2021. Griseblad står i et ca. 40 m langt strekk i kanten i vest. Ingen avblomstra skudd ble funnet. Det er mindre bringebær, men fortsatt en del liljekonvall og firkantperikum.

Figur 13. Nord i sone B er det en frisk fattigeng med bl.a. harerug, smalkjempe og prestekrage, som gradvis går over i en mer næringsrik fukteng mot sør med lyssiv/knappsiv, sneller og geitrams som dominerte i parti i 2013. Foto mot øst, 5.7.2013 (UTM 32N: Ø652503, N6535192).

Figur 14. Samme fotostandpunkt som over mot øst den 13.7.2021. Kraftigvoksende arter som geitrams, sneller og siv har minket i fuktig del mot sør, men fortsatt er det en del løvrenninger. Harerug ble ikke funnet i 2021. Det ville være fordel for plantene å slå minst mulig til sti før 15. juli.

Figur 15. I 2013 var den nordvestre kanten i begynnende gjengroing med løvoppslag og bringebær. Etter snart 10 år med sein slått er tilstanden bedret, se foto nedenfor. Foto mot øst 5.7.2013 (UTM 32N: Ø652379, N6535145).

Figur 16. Samme fotostandpunkt som over mot øst. I 2021 er kanten dominert av lavvokste gras og urter og er nå innlemmet i sone A, bl.a. tiriltunge, engknoppurt, prestekrage, blåklokke, smalkjempe, engkvein, gulaks og legeberonika.

Figur 17. Øst for tunet i sone A sto en bestand med griseblad (NT) i 2013, flere i blomst/avblomstra som på foto til venstre. Planten ble ikke funnet i denne delen i 2021. Oppslag av busker og småtrær bør tynnes/holdes nede og avfall fjernes. Foto t.v. 5.7.2013 (UTM 32N: Ø652583, N6535094). Foto t.h. 13.7.2021.

Alle foto inkl. forsiden (Finnsvikøya): K. Ekelund.

Kilder

- Artsdatabanken 2018.** Fremmedartslista 2018. Artsdatabanken, Trondheim.
- Artsdatabanken 2021.** Norsk rødliste for arter 2021. Artsdatabanken, Trondheim.
- artskart.artsdatabanken, 14.03.2022.** Funndata fra: Naturhistorisk Museum - UiO. Nedlasta fra Artskart.
- Bele, B, Svalheim, E. og Norderhaug, A. 2011.** Bondens kulturmarksflora for Østlandet. Bioforsk FOKUS 6(3), 121 s.
- Bratli, H., Halvorsen, R., Bryn, A., Arnesen, G., Bendiksen, E., Jordal, J. B. et al. (2017).** Dokumentasjon av NiN versjon 2.1 tilrettelagt for praktisk naturkartlegging i målestokk 1:5000. Natur i Norge, Artikkel 8 (versjon 2.1.2).
- Bär, A, Thorvaldsen, P. & Sturite, I. 2018.** Effekter av mekanisert slått på artsmangfold i verdifull slåtteområde. NIBIO rapport 4/70/2018. 46 s.
- Elven, H. & Bjureke, K. 2018.** Pollinatorvennlig skjøtsel av slåtteområde og naturbeiteområde. Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo. Rapport nr. 77, 80 s.
- Historiske flybilder.** Lest fra www.norgebilder.no/ 14.03.2022.
- Miljødirektoratet 2015.** Veileder for kartlegging, verdisetning og forvaltning av naturtyper på land og i ferskvann. Utkast til faktaark 2015 – Kulturmark. Versjon 7. august 2015. Slåtteområde. Oppdatert mht. NiN 2.0, 26.04.2018.
- Moen, A. 1998.** Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- ngu.no/kart/berggrunn,** <https://geo.ngu.no/kart/berggrunn/> Norges geologiske undersøkelse, berggrunnskart N250 med lineamenter, hentet 14.03.2022
- Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. & Kvamme, M. (red.) 1999.** Skjøtelsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget.
- Svalheim, E. m.fl. 2014, Upubl.** Artslister for semi-naturlig eng.
- Svalheim, E., Garnås, I. og Hauge, L.** Slåtteområde, veileder for restaurering og skjøtsel. NIBIO rapport 4/151/2018. ISBN: 978-82-17-02216-9. 42 s.

Vedlegg

Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase

Finsvikøya

Utskriftsdato: 03.04.2022

ID	BN00069567
Naturtype	Slåttemark
Utforming	Fattig slåtteeng
Verdi	Viktig
Utvalgt naturtype	Slåttemark
Registreringsdato	26.05.2002
Hevdstatus	God hevd
Forvaltningsplan	Ja
Forvaltningsavtale	Ja
Forvaltningsavtale Inngått	26.03.2015
Forvaltningsavtale utløper	26.03.2025
Verdi begrunnelse	Verdivurdering etter faktaark (Svalheim 2015). Lokaliteten får høy vekt på størrelse, middels vekt på artsmangfold (tyngdepunkter og 1 rødlista art, griseblad NT), lav vekt på typevariasjon (1 grunntype) og lav vekt på landskapsøkologi. Lokaliteten er i bruk med sein slått, men den er påvirket av tidligere mer intensiv drift/oppheving av drift og har derfor varierende tilstand. Med middels/høy til lav vekt på tilstand og påvirkning i kombinasjon med minst to andre parametere med minst middels vekt (størrelse og artsmangfold) får lokaliteten verdien B - viktig.
Innledning	Lokaliteten ble først registrert som naturtype av Bjørn Petter Løfall og Ola Wergeland Krog den 26.5.2002 i forbindelse med en begrenset naturtypekartlegging i Halden i 2002. Den ble revurdert i forbindelse med kartlegging av naturtyper i Halden 2009-2010 i regi av Wergeland Krog Naturkart og Biofokus. Den 5.7.2013 ble lokaliteten befart i forbindelse med utarbeiding av skjøtelsesplan. Den 13.7.2021 ble den befart i forbindelse med revidering av skjøtelsesplanen. Grunneier var med deler av dagen.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på ei øy i Nordre Kornsjø tett inn mot svenskegrensa. Avgrensningen er delvis gjort på grunnlag av GPS-koordinater og samholdt med ortofoto fra 2007. Lokaliteten ligger så å si flatt i terrenget på vestsiden av øya og grenser ned mot vannet i nord, sør og vest. I øst grenser lokaliteten til en barblandingsskog. Hele enga ned mot vannet er omkranset av en halvåpen tresatt kant. Skråningen i øst har en tørr til frisk, mager del i nord, med et sig fra skogen litt lenger vest som gir et fuktig jordsmonn både i skråningen og nede på flaten. Berggrunnen i området består av glimmergneis, glimmerskifer, metasandstein og amfibolitt. Finsvikøya ligger 145 moh. og hører til boreonemoral vegetasjonssone og klart oseanisk seksjon (Moen 1998).
Naturtyper og utforminger	Gammel åker/eng som er under gjengroing. Oppslag av trær og bringebær. Har vært en åker i perioder, men på tross av dette er det nå en urterik eng. Dette skyldes nok at

ID	BN00069567
	åkerkantene ned mot vannet, samt selve tunet og hagen er meget urterike. Lokaliteten kan karakteriseres som fattig slåtteeng. Vegetasjonstyper er frisk fattigeng (G4) og på flaten en næringsrik «gammeleng» (G14).
Artsmangfold	Totalt er det registrert ca. 75 karplanter i tilknytning til slåttemarka foruten trær og busker (artsliste i skjøtselsplan). Artsfunn 2013: griseblad (NT) med 3 delpopulasjoner i øst, sør og vest, bakkefrytle, jonsokkoll, blåklokke, knegras, smalkjempe, blåknapp, knollerteknapp, gulaks, legeveronika, hårsveve, sumpmaure, enghumbleblom, markfrytle, hanekam, markjordbær, tepperot, englodnegras, harerug, prestekrage, tiriltunge og hvitbladtistel. Samt mer næringskrevende vanlig engarter som engsoleie, tveskjeggveronika, sølvbunke, engkvein, gjerdevikke, firkantperikum, karve m.fl. Fagerknoppurt er funnet tidligere. Engknoppurt ble funnet i nordvest i 2021. Innførte gras som engsvingel, kveke og timotei står spredt på flaten.
Påvirkning	Det er uvisst når den første bosettingen etablerte seg på Finnsvikøya. Det var full drift med 4 kuer, gris og en hest fram til 1957 da familien flyttet fra øya. På innmarka var det åkre og slåtteenger som ble hesjet. Etter fraflyttingen ble det dyrket korn på innmarka og deler av øya ble beitet med sau. Korndyrkingen tok slutt i 1973. Etter det har ikke engene blitt tilført gjødsel. På 1980-tallet ble innmarka beitet med storfe i noen år og noe sau. Skråningen i nordøst har aldri blitt dyrket og har trolig fått lite eller ingen gjødsel. Etter at beite tok slutt, har engene blitt holdt åpne ved jevnlig rydding og slått år om annet. Graset har fått tørke på bakken og kjørt bort for kompostering, lagt i hauer og evt. brent. Slåttetidspunktet har variert i denne tidsperioden. Etter 2012 har det blitt slått årlig etter 15. juli på hele enga. Det blir brukt lett traktor med slåmaskin og ryddesag i kanter. Busker og kratt holdes nede i kanter. Graset får ligge og tørke et par dager på bakken før det samles på henger og kjøres bort med liten traktor. Gjengroingsarter (bjørk, osp, svartor, gran, viere, furu, bringebær, geitrams, mjørdurt, vassrørkvein) har minket og tilstanden bedret.
Fremmede arter	-
Råd om skjøtsel og hensyn	Skjøtselsplan er utarbeidet i 2013 og revidert i 2022. Aktuelle skjøtselstiltak er å slå seint etter 15. juli, fjerne avlinga, rydding av småtrær og oppslag av busker på engene og i kanter. Ingen gjødsling.
Landskap	-
Areal fra kartobjekt (daa)	36,2
Kommuner	3001 (Halden)
Kilder	Wergeland Krog, O. M. Løfall, Bjørn Petter Wergeland Krog, Ola M. Ekelund, K. 2013. Ekelund, K. 2013. Skjøtselsplan for Finnsvikøya, slåttemark, Halden kommune, Østfold. Ekelund, K. 2014. Skjøtselsplaner for utvalgte slåttemarkar i Østfold. Fylkesmannen i Østfold, miljøvern avdelingen, rapport nr.1, 2014. http://fylkesmannen.no/ostfold/rapportserien

Artsliste

Tabell 1. Artsliste for Finnsvikøya etter befaring 5.7.2013 og 13.7.2021. Lista er ikke fullstendig. Fet skrift = tyngdepunktarter for semi-naturlig eng (jf. artsliste av Svalheim m.fl. 2014). * = Skillearter, dvs. arter som ikke tåler for mye gjødsel. RI 2021 = Status for Norsk rødliste for arter 2021. NT = Nært trua.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	RI 2021	2013	2021	Merknad
Aurikkelsveve	<i>Pilosella lactucella</i>		x	x	
Bakkefrytle*	<i>Lutzula multiflora</i>		x	x	
Bleikstarr	<i>Carex pallescens</i>		x	x	
Blåklukke	<i>Campanula rotundifolium</i>		x	x	
Blåknapp*	<i>Succisa pratensis</i>		x	x	
Blåkoll	<i>Prunella vulgaris</i>		x	x	
Bringebær	<i>Rubus idaeus</i>		x	x	
Då	<i>Galeopsis spp.</i>		x		
Enghumleblom	<i>Geum rivale</i>		x	x	
Engknoppurt	<i>Centaurea jacea</i>			x	
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>		x	x	
Englodnegras	<i>Holcus lanatus</i>		x	x	
Engrapp	<i>Poa pratensis</i>		x	x	
Engsoleie	<i>Ranunculus acris</i>		x	x	
Engsvingel	<i>Festuca pratensis</i>		x	x	
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>		x	x	
(Fagerknoppurt)	<i>Centaurea scabiosa</i>				Naturbase 2002, 09-10
Firkantperikum	<i>Hypericum maculatum</i>		x	x	
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>		x	x	
Følblom	<i>Leontodon autumnalis</i>		x	x	
Geitrams	<i>Epilobium angustifolium</i>		x	x	
Gjerdevikke	<i>Vicia cracca</i>		x	x	
Grasstjerneblom	<i>Stellaria graminea</i>		x	x	
Griseblad	<i>Scorzonera humilis</i>	NT	x	x	
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>		x	x	
Gulflatbelg	<i>Lathyrus pratensis</i>		x	x	
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>		x	x	
Hanekam	<i>Lychnis flos-cuculi</i>		x	x	mye i parti 2013
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>		x		
Harestarr	<i>Carex ovina</i>		x	x	
Hundegras	<i>Dactylis glomerata</i>		x	x	
Hvitbladtistel	<i>Cirsium helenoides</i>		x	x	
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>		x	x	
Hvitveis	<i>Anemone nemorosa</i>		x	x	
Hårfrytle	<i>Luzula pilosa</i>		x	x	
Hårsveve	<i>Hieracium pilosella</i>		x	x	
Jonsokkoll	<i>Ajuga pyramidalis</i>		x	x	bak låven
Karve	<i>Carum carvi</i>		x	x	
Knappsiv	<i>Juncus conglomeratus</i>		x	x	mye i parti 2012, mindre i 2021
Knegras	<i>Danthonia decumbens</i>		x		
Knollerteknapp*	<i>Lathyrus linifolius</i>		x	x	
Krypsoleie	<i>Ranunculus repens</i>		x	x	
Krypvier	<i>Salix repens</i>		x	x	

Kveke	<i>Elymus repens</i>	x	x	lite 2021
Legeveronika*	<i>Veronica officinalis</i>	x	x	
Liljekonvall	<i>Convallaria majalis</i>	x	x	
Lyssiv	<i>Juncus effusus</i>	x	x	
Marikåpe	<i>Alchemilla vulgaris coll.</i>	x	x	
Markfrytle	<i>Luzula campestris</i>	x	?	
Markjordbær	<i>Fragaria vesca</i>	x	x	
Mjødurt	<i>Filipendula ulmaria</i>	x	x	
Mjølke	<i>Epilobium spp.</i>	x	x	
Nyseryllik	<i>Achillea ptarmica</i>	x	x	
Prestekrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>	x	x	
Revebjelle	<i>Digitalis purpurea</i>	x	x	
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>	x	x	
Rødkløver	<i>Trifolium pratense</i>	x	x	
Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>	x	x	
Røsslyng	<i>Calluna vulgaris</i>	x	x	
Skogsnelle	<i>Equisetum sylvaticum</i>	x	x	mye 2013, mindre 2021
Skogsvever	<i>Hieracium seksjon Hieracum</i>	x	x	
Sløke	<i>Angelica sylvestris</i>	x	x	
Slåttestarr	<i>Carex nigra</i>	x		
Smalkjempe	<i>Plantago lanceolata</i>	x	x	
Smyle	<i>Avenella flexuosa</i>	x	x	
Stornesle	<i>Urtica dioica</i>	x	x	
Sumpmaure	<i>Galium uliginosum</i>	x	x	
Sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa</i>	x	x	
Tepperot*	<i>Potentilla erecta</i>	x	x	
Timotei	<i>Phleum pratense</i>	x	x	
Tiriltunge*	<i>Lotus corniculatus</i>	x	x	
Tveskjeggveronika	<i>Veronica shamaedrys</i>	x	x	
Ugrasløvetann	<i>Taraxacum officinale coll.</i>	x	x	
Vassrørkvein	<i>Calamagrostis canescens</i>	x	x	tette bestander, noe mindre i 2021
Åkertistel	<i>Cirsium arvense</i>	x	x	
<i>Tyngdepunktarter</i>	<i>SUM:14 (15)</i>	13	11	
<i>Skillearter</i>	<i>SUM: 6</i>	6	6	

Trær, gjengroingsarter

Bjørk	<i>Betula pubescens</i>	Lind	<i>Tilia cordata</i>
Bringebær	<i>Rubus idaeus</i>	Osp	<i>Populus tremula</i>
Einer	<i>Juniperus communis</i>	Selje	<i>Salix caprea</i>
Furu	<i>Pinus sylvestris</i>	Svartor	<i>Alnus glutinosa</i>
Gran	<i>Picea abies</i>	Ørevier	<i>Salix eurita</i>

Tiltakslogg, grunneiers notater

Her er det plass for grunneier å føre inn sine egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene. Ved å ha slike notater samla, vil det være lettere å sammenstille erfaringene når planen skal revideres.

AREAL/DELOMRÅDE :	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK/ TIMER	ÅR
		[mnd./ dato/uke]		

Overvåkning, log

[I enkelte tilfelle kan f. eks grunneier/bruker ha interesse av/artskunnskap nok til å telle opp enkeltindivider av særskilte planter innen et avgrensa fast, område på noen få m² hver sesong. Dette kan være verdifull artsinfo å legge til rette for. Å fylle ut en slik tabell kan da være et (overvåknings)iltak som nevnes under 2.9.3:]

Griseblad ble observert i 2013 og 2021 i 3 delområder (se figur 6).

POSISJON/FELT:	ART	DATO	ANTALL INDIVIDER	ÅR
Delområde 1 (vest) UTM 32N Ø652346, N6535135	griseblad	5.7.2013	Min100 sterile blader	2013
		13.7.2021	Min100 sterile blader	2021
Delområde 2 (sør) UTM 32N Ø652442, N6535058	griseblad	5.7.2013	Ca. 50-100 sterile blad i et 50 m langt strekk, 4 avblomstra stilker + 3 i blomst 30 m lenger vest	2013
		13.7.2021	Sterile blad omtrent som i 2013. Ingen blomstrende stilker.	2021
Delområde 3 (øst) UTM 32N Ø652589, N6535091	griseblad	5.7.2013	Ca. 20 sterile blad, 2-4 avblomstra stilker	2013
		5.7.2021	Ingen funnet	2021
